

2016 - ANUL COȘBUC (XIX):

**Poporul ține atâta amar de sărbători ca să-i meargă bine...
deci cine vrea să aibă spor, să nu lucreze. Fă ce zice popa...**

Pentru poetul George Coșbuc obiceiurile religioase ale românilor au reprezentat o temă de studiu. Refuzând să urmeze tradiția familiei și să devină preot, el încearcă să explice tradiții moștenite peste secole. Reproducem, în continuare, articolul „JOILE RELE”: «Poporul ține atâta amar de sărbători ca să-i meargă bine. Ce lucru întors! Cine nu muncește n-are ce-i trebuie, iar românul, ca să aibă ce-i trebuie, nu lucrează. Căci acolo vine: dacă <nu> lucrează în zilele acelea, zice că-i va merge bine și va avea spor, deci cine vrea să aibă spor, să nu lucreze.

Mă mir de una. De ce țin femeile, și nu bărbații joile rele ? Că mai cu multă cădere ar fi să se teamă bărbații de schimbările văzduhului, căci ei ară, ei seamănă, ei cosesc iarba, ei au să vadă de nevoile hranei, și de bir și de dijmă, ei sunt ciobani pe munți și cărăuși pe drumuri, iar femeile să vadă de-ale casei, de furcă și de ac, de haine și de copii, de pasările din curte și de grădină. Femeile țin vinerile pentru lucruri femeiești: de sunt fete, ca să fie jucate și frumoase, ca să se poată mărita și să aibă bărbat după plac; iar, de sunt neveste, ca să nască copii frumoși, ca să le iubească bărbatul și ca să aibă spor la lucrul din casă. Ce-ați zice, dacă s-ar apuca să ție vinerile bărbații, nu femeile, pentru toate aceste lucruri femeiești ? Eu tare mă tem că femeile țin joile rele numai din lene și din dragul hoinăritului. Joile sunt adevărate sărbători băbești, cari n-au temei decât urâtul furcii și al războiului, și poți cunoaște pe femeia vrednică și pe cea ticăloasă după răspunsul ce dă când o ispitești despre joile rele, câte le ține. Cea care le ține pe toate, cu multă asprime, are să ție toate sărbătorile băbești și să nu facă altceva decât să socotească în gând ori să întrebe prin sat ce sărbătoare e mâne și când cade cutare sărbătoare. Ce casă vrei să aibă o femeie ca asta, și ce să aibă în casă?

Știu și eu că nu e lesne să scoți din capul femeilor superstiția și să le faci să se lase de joile lor. Dar datoria preoților, și a învățătorilor, și a oamenilor mai luminați, este să se lupte mereu cu superstițiile acestea, cu încetul, până ce le stârpesc. Lucrul e cu puțință. Ca pildă îți dau obiceiul ce-l au moșii din Ardeal întru ținerea joilor rele. Fiindcă la toți românii se știe despre joile rele, și moșii le știu, dar nu după placul femeilor, ci după hotărârea bătrânilor fruntași din sat. Aceștia s-adună adecă în Dumineca Tomei, la unul dintre ei, și se sfătuiesc dacă au să ție ori nu joile rele în anul acela. După cum e anul și după cum e vremea de muncă, ei hotărăsc într-un fel ori într-altul, iar hotărârea lor o aduc la cunoștința preotului, ca să zică și el da ori ba.

Apoi hotărârea luată se face cunoscută în tot satul, și femeile se țin de ea cu dreptate și fără nici o abatere.» (1904)

O vorbă ce nu se mai cunoaște - „Burtă de popă” - a fost explicată de George Coșbuc, într-un articol cu același titlu:

«Potrivită vorbă! Adevăratul egoist și epicurean are de obicei burtă de popă. El trăiește numai ca să mănânce și să omoare vremea lui Dumnezeu, iar de alții habar n-are: el închină, el bea, căci milă i-o fi fiind de alții, dar de el i se rupe inima.

Nemții au zicătoarea: «a trăi ca Dumnezeu în Franția», voind să arate că un cutare ori cutare trăiește numai pentru sine, mănâncă și bea cât opt și duce lume albă din munca altora, acesta e omul numit «burtă-verde». Adevărat, în Franția (dar toți popii catolici de orișiunde) au lefuri de la stat, nu muncesc nimic și sânt rotunzi de grijă multă, căci de familie n-au să îngrijească, iar creștinii au să se facă luntre și punte ca traista popii să fie totdeauna cu grăunțe.

Popii tuturor religiilor, câte au existat și există, au trăit cu puțină muncă și cu mult belșug. Vorba noastră «burtă de popă» era cunoscută și latinilor: într-o comedie latină se vorbește de «Popa Venter», tradus: «Popa Burtă». Se vede că și romanii luaseră pe popa ca model de om care trăiește bine și numai pentru el. Eu nu susțin că vorba noastră e moștenită de la romani - deși poate să fie -, eu cred că noi am creat-o, cum am creat și altele despre popă.

Popii din veacurile trecute - cu deosebire călugării, niște pârliti de grecotei - erau oameni peste măsură ipocriți. Bizantismul e exprimat de poporul nostru în clasică zicătoare: «mănâncă sfinți și scupă draci». Popii, care de obicei erau «în gură cu Dumnezeu și la inimă cu dracul», una spuneau și alta făceau, erau oportuniști de cea mai rea specie și avea deci țăranul dreptate să ia pe popă ca tip de om nestatornic: «Uite popa, nu e popa». Toate observațiunile făcute asupra caracterului popilor în curs de veacuri le-a cristalizat țăranul într-o singură povață: «Fă ce zice popa, dar să nu faci ce face el!»

Strămoșii noștri, în slăbiciunea lor pentru religie, au făcut păcatul că cele mai frumoase moșii ale țării le închinău mănăstirilor grecești de la Atos, așa că într-o vreme pământul românesc, aproape jumătate, era dat de pomană grecilor. Aceștia făceau sat pe spinarea românului și erau acasă aici la noi, căci erau pe moșiile lor. Legea era să ne mănânce capul, dacă nu am fi avut câțiva domni care au văzut prăpastia. Gloriosul Matei Basarab a pus mai cu îndârjeală piciorul în prag și le-a tăiat grecilor apa de la moară. Țăranii erau parte robi ai boierilor, parte ai mănăstirilor. Călugării înșelau poporul cu tertipuri, îl furau și-l scurtau pe nedreptul, și apoi pretindeau cucernicie și respectarea demnității de preot. Țăranii, robi ai boierilor, căutau dreptate la divan, iar

dreptatea era «adă-l și-l dezbracă și bate-l la picioare să-i vie mintea la cap». Boierii cu durere de inimă apărau pe țărani și căutau dreptate la împăratul, îi mângăiau cu Dumnezeu. Bietul țăran se scărpină în cap și zicea: «Până la împăratul, rabzi încăieratul», iar robii mănăstirilor adăugau: «Și până la Dumnezeu, te mănâncă sfinții».

Românul nu vede cu ochi buni pe popa, își bate joc de el, popa e subiectul celor mai ironice snoave. Ba popa a ajuns și piață rea, căci țăranului, care întâlnește în zori de zi un iepure ori un popă, toată ziua-i merge rău, căci a luat dracul stăpânire pe ziua aceea. Afară de spanioli, nici un popor nu-și bate joc de popi ca românii. Bineînțeles: nu de popă ca reprezentant al bisericii, căci în punctul acesta românul e virtuos, ci de popă ca om care nu muncește nimic și-și minte profesia. E deosebire între vorba «preot» și «popă»; acest din urmă are, după locuri, o nuanță de dispreț și de injurie chiar. În fața umilirii și a prigonirii din partea popilor, românul n-a avut altă armă decât ura și ridicolizarea.

Astăzi țăranul e împăcat cu popii, ura s-a stins, dar dragostea de a-și bate joc de ei s-a perpetuat, căci firea țăranului român e glumeață. Azi nu se pot naște zicători despre popi, ca în veacurile trecute, poate cel mult câte una ca: «Sus, părinte, că se udă evanghelia» sau «Dă-ți, popo, pintenii și bate-ți iapa cu călcâiele», și altele cam așa, în care de multe ori popa figurează tot așa de cu dreptate ca și Pilat în Credeu. Azi popa e supus acelor<ași> nevoi ca și țăranul. S-o fi împotrivit popa la această egalizare și n-o fi vrut să plătească biruri, dar vorba «a plăti ca popa» e mărturie că ori a vrut, ori nu, a trebuit să plătească, ba „tocma pe tocma”.

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa on-line:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2016-anul-cosbuc-xix-poporul-tine-atata-amar-de-sarbatori-ca-sa-i-mearga-bine-deci-cine-vrea-sa-aiba-spor-sa-nu-lucreze-fa-ce-zice-popa-116474.html>

În: *Tribuna*, 08 mai 2016.

The screenshot shows a web browser window with the URL www.tribuna.ro/stiri/cultura/2016-anul-cosbuc-xix-poporul-tine-atata-amar-de-sarbatori-ca-sa-i-mearga-bine-deci-cine-vrea-sa-aiba-spor-sa-nu-lucreze-fa-ce-zice-popa-116474.html. The page features the Tribuna logo with the tagline "Dintotdeauna pentru totdeauna!". A navigation bar includes categories like Eveniment, Actualitate, and Cultura. The main content area displays the article title "2016 - anul COȘBUC (XIX) - Poporul ține atâta amar de sărbători ca să-i meargă bine... deci cine vrea să aibă spor, să nu lucreze. Fă ce zice popa ..." along with social media sharing options (Facebook, Twitter, LinkedIn) and a search bar. At the bottom, it shows the date "08.05.2016 23:06", "1801 vizualizari", and "0 comentarii".